

Positive læringsmiljøer i familien – Et metodeudviklingsprojekt i civilsamfundet for familier i udsatte positioner

Hovedresultater

VIVÉ

Hovedresultater

Størstedelen af børn og unge i Danmark trives godt; alligevel viser flere danske undersøgelser, at omkring 9-15 % af børn og unge i Danmark befinder sig i en udsat position (se bl.a. Ottosen et al., 2022).

Fakta om evalueringen

Denne evaluering af Fonden for Socialt Ansvars (FSA) metodeudviklingsprojekt *Positive læringsmiljøer i familien* afdækker implementeringen af projektet såvel som projektets resultater gennem tre fokuspunkter:

- 1) Organiseringen af indsatsen
- 2) Selve indsatsen og dens indhold
- 3) Familiernes udbytte af indsatsen.

Evalueringen bygger på følgende datakilder:

- Observationer af gruppeforløb for familier, peer to peer-netværk samt workshop for nye frivillige
- Kvalitative interviews med familier, projektmedarbejdere i FSA, frivillige og samarbejdspartnere
- Logbøger fra familieforløb
- Før- og eftermålings spørgeskema blandt familierne.

Fonden for Socialt Ansvar (FSA) har i årene 2019-2024 med finansiering fra den A.P. Møllerske Støttefond gennemført metodeudviklingsprojektet *Positive læringsmiljøer i familien*. Projektet har til formål at øge chancen for børn af familier i udsatte positioner. Dette sker gennem rammesætning af et familieforløb på otte forløbsgange, hvor 5-9 familier i udsatte positioner mødes om eftermiddagen på hverdage eller om lørdagen og støtter hinanden i at skabe rammer og strukturer for et godt familie- og børneliv. Indsatsen er faciliteret af både frivillige og medarbejdere, og det er projektets formål, at forældrene bliver bedre rustet til at støtte deres børns udvikling, trivsel og læring. På lang sigt er det målet, at børn af familier i udsatte positioner får bedre forudsætninger for at gennemføre grundskole og ungdomsuddannelse.

På hver forløbsgang rammesætter frivillige og medarbejdere dialoger mellem deltagende forældre og lege sammen med børnene, der har fokus på temaer som eksempelvis brug af skærm i familien, løsning af konflikter, rammer og strukturer i hverdagen eller mobning i skolen. Familierne er selv med til at definere, hvilke temaer de skal arbejde med, og det opleves som en væsentlig virkningsmekanisme og et nødvendigt ejerskab.

Projektet er et metodeudviklingsprojekt med løbende udvikling og tilpasning af indsatsen. I projektet har der derfor været fokus på at afprøve forskellige metoder samt modeller for indsatsens udformning med henblik på at udvikle en indsats, der bedst muligt understøtter forældre, så de har bedre forudsætninger for at støtte deres børns udvikling, trivsel og læring. Evalueringen er baseret på den samlede proces og tilegnede viden igennem hele metodeudviklingsforløbet,

dog undtaget tiden omkring covid-19-pandemien, hvor indsatsen var lukket ned i en periode.

Indsatsens udvikling

Positive læringsmiljøer i familien er igennem evalueringsperioden blevet udviklet på baggrund af en løbende læring og tilpasning til de deltagende familier, frivillige og lokalområdernes øvrige tilbud. Et eksempel på dette er det faste element af hver forløbsgang, hvor familierne spiser sammen. Der er forsøgt mange forskellige typer mad og setupper omkring spisesituationen, før den endelige udformning med en frivillig, der tilbereder et måltid, er fundet. Således har dette og mange andre mindre elementer været en stor opgave at få til at virke enkeltvis og i sammenhæng, således at indsatsen udgør et meningsfuldt hele for deltagerne.

Et andet eksempel er de temaer, som frivillige og medarbejdere har faciliteret processer og dialoger omkring. Disse temaer er løbende blevet tilpasset familiernes ønsker om at sparre med hinanden om udfordringer i det nære familieliv frem for deres samarbejde med skolen og børnenes læring. Sidst, men ikke mindst, har det været en væsentlig læring, at der ikke skal være for mange programsatte aktiviteter pr. forløbsgang. Familierne har brug for uformel dialog og sparring med hinanden og værdsætter et myndighedsfrit rum med frivillige, der bruger deres erfaringsbaserede viden.

På en række områder har tilpasningen af forløbene været træg, og det har udefra set virket som om, at det har været vanskeligt at tilpasse forløbene på baggrund af erfaringerne. Det gælder fx i forhold til mange forgæves forsøg på at samarbejde med skolerne. Her har der været gentagne forsøg på at få samarbejder op at køre med flere forskellige skoler også hen over evalueringsperioden, hvor forløbene har ændret karakter. Der har været brugt anseelige ressourcer på at få samarbejderne op at køre fra programorganisationens side uden held. I sin endelige form er det heller ikke skolerne, der er indgangsvinklen til at finde deltagere, men derimod især de boligsociale helhedsplaner i de udsatte boligområder.

Det er heller ikke lykkedes at engagere familier til at stå for forløbsgange selv (peer to peer), og forløbet har især været rammesat af medarbejdere i FSA. I stedet har projektet arbejdet med familiecafeer, hvor potentielt nye familier og tidligere deltagere på forløbsgange kan mødes og sparre med hinanden, faciliteret af medarbejdere. Dette kan skyldes det forholdsvis begrænsede antal familier. Derudover betyder tilrettelæggelsen, at forløbene primært har været drevet af de ansatte konsulenter fra FSA. Det indebærer, at forløbene er dyre at afvikle i sit nuværende format og dermed er vanskeligere at gøre bæredygtige rent finansieringsmæssigt. Hvis man i fremtidige formater lykkes med at etablere et mere selvstændigt netværk af frivillige og deltagende familier

omkring projektet, er det VIVEs vurdering, at der vil være større potentiale for, at projektet kan fortsætte.

Forløbet er bygget op omkring otte møder, og for nogle familier kan det være for kort tid til at opbygge en tillidsfuld relation, der muliggør åben dialog og sparring om vanskelige emner. Især i betragtning af at mange familier ikke deltager i alle forløbsgange. Den tillidsfulde relation er en af de virkende mekanismer i indsatser af denne type og kan være nøglen til at skabe forandringer for familierne. Det er derfor VIVEs vurdering, at forløbet med fordel kunne forlænges med flere forløbsgange.

Derudover kunne projektet have profiteret af at arbejde med brobygning ud af projektet ind i lokalområdets øvrige tilbud lige så aktivt, som de har arbejdet med brobygning ind i projektet. Det har været erfaringen, at der er brug for personlig kontakt for at engagere familier til at deltage, og familierne kunne også have brugt netværksmæssig personlig kontakt for at komme videre ud i andre tilbud. Det ville ikke alene have gavnet de enkelte familier; det ville også have skabt en gensidighed og et stærkere netværk i lokalområdet, der kunne engagere nye familier til forløbene.

Forløbene og indsatsen har ændret karakter og fokus hen over evalueringsspejderen. VIVE har gennem et formativt evalueringssigte tilpasset evalueringstilgangen i videst muligt omfang, således at læringen fra erfaringerne har været det primære i evalueringen. De mere summative elementer af evalueringen er således også blevet ændret undervejs i evalueringsspejderen. Da det fx ikke var muligt at anvende fraværdata fra skolerne, bortfaldt denne metode i evalueringens sigte.

Små positive forandringer

Familierne udtrykker i interviews, at de lærer af hinanden i forhold til hverdagens udfordringer. Samlet har forløbene konturerne til at leve op til de ønskede forandringer, som det er skitseret i forandringsteorien. I en forandringsteoretisk tilgang kan vi således se, at der i de deltagende familier sker små forandringer, der peger i retning af de ønskede forandringer. Familierne udtrykker små positive forandringer, og derfor ses det også kun som konturerne til en potentiel samlet positiv forandring for de deltagende familier og deres børn. Men otte forløbsgange skaber begrænsede resultater, og det er ikke lykkedes at fortsætte forløbene som peer to peer-relationer, som familier og frivillige driver selv.

Det fremgår af vores data, at de deltagende familier er en mere heterogen gruppe end først planlagt. Der er således stor forskel i karakteristika for de deltagende. En fordel ved dette er, at familierne kan lære af hinandens forskelligheder, og hvordan forskellige familier går til udfordringerne. Derfor er

dette som sådan ikke nogen udfordring, men det kræver dog, at man tilpasser målgruppebeskrivelsen, hvis andre skal lade sig inspirere af forløbene.

I løbet af evalueringen har der været relativt begrænset aktivitet i forløbene. Konkret har i alt 34 familier deltaget i tilsammen otte forløb. Det betyder, at der datamæssigt ikke er et stort antal familier at analysere i forhold til forløbene og de virkninger, de kan have. Det har været et kontinuerligt fokus for medarbejderne at engagere deltagende familier, og det er især lykkedes, når der har været en boligsocial helhedsplan, der har bidraget. De steder, projektet ikke har etableret tilstrækkelig stærke netværksforbindelser, har det været vanskeligt at starte op. Derfor prioriterede medarbejderne i slutningen af evalueringsperioden at koncentrere familieforløbene om Tingbjerg-området, hvor den boligsociale helhedsplan bidrog med at stille sit netværk til rådighed.

Om rapportens datagrundlag

Det begrænsede datamæssige grundlag indebærer, at vi ikke kan udtale os substantielt om virkningerne ud over de oplevede virkninger, som vi har indsamlet i interviews og observationer. Det vil kræve et langt større volumen i deltagere at sige noget mere substantielt om virkninger ud over de omtalte konturer til en positiv udvikling, der følger forandringsteoriens positive retning. Evalueringens analyser og resultater er derfor meget deskriptive og fokuserer på ganske få deltagere og samarbejdspartneres oplevelser samt VIVEs observationer og analyser af nogle af projektets læringspunkter undervejs.

Positive læringsmiljøer i familien – Et metodeudviklingsprojekt i civilsamfundet for familier i udsatte positioner

VIVE/2024

HR_301620